

t a l á l t g o n d o l a t o k

Rovatunkban időben-térben tőlünk akár távoleső szerzők egy-egy ma is aktuális szociális gondolatát idézzük. Ha látogatóink jártukban-keltükben rátalálnának ilyen ma is megfontolandó szociálisan érzékeny gondolatra, kérjük küldjék be nekünk. Közölni fogjuk, hogy mások is elgondolkodhassanak róla. (A szerzőt, forráshelyet kérjük megjelölni.)

Az alábbiakban az eddig "talált" és megjelenített gondolatok között tallózhatunk.

R. W. Emerson

Bűn és büntetés

Nem követhetsz el igazságtalanságot anélkül, hogy ne szenvedj igazságtalanságot. Senki sem dicsekedhet olyasvalamivel, ami ne hozott volna fejére kárt, mondja Burke. A nagyvilági életet élők nem látják, hogy önmagukat zárják ki az élvezetekből, azok hajhászása által. A vallási türelmetlenség vitézei nem látják, hogy önmaguk előtt csapják be a menny kapuit, midőn mások elől akarják becsapni.

Ha elfeledkezel mások szívére, a magadét veszíted el. Az érzékek minden személyt szeretnének tárgyának venni, a nőket, a gyermekeket, a szegényt. Az a mondás: kiviszem a zsebéből, vagy kihatítom a bőréből, mély filozófia.

A szeretet és az igazságosság minden megsértése társadalmi életünkben gyorsan megbűnhődik. Büntetése: a félelem. Amíg egyszerű érintkezésben állok embertársammal, szívesen érintkezem vele. Úgy érintkezünk, mint víz a vízzel, mint egyik légáramlat a másikkal, természetes és teljes átömlésselés áthatással. Mihelyst azonban bármi részt eltértünk az egyszerűségtől, és felemás viszonyba kerültünk, ha valami jóra törekszem, ami neki nem jó, szomszédom megérzi az igazságtalanságot, messze kerül engem, ahogy én is messze kerülöm őt; szeme nem keresi többé az enyémet. Háborús állapotba kerültünk, benne gyűlölet, bennem félelem vert tanyát.

... Hasonló megtorlással jár a társadalom minden ősi visszaélése, általában és egyes esetben is: a vagyon és hatalom igazságtalan felhalmozása. A félelem nagyon bölcs tanító és hírnöke minden forradalomnak. Ennek tanítása ez: valami rohadt, ahol felüti a fejét. A félelem holló s bár nem látod világosan, mire les, bizonyos, hogy van valahol holttest. A tőkénk félős, a törvényeink félősek, művelt osztályaink félősek. A félelem évszázadokon át bögve, morogva fenyegette a kormányzatot és a tulajdont. Ez a vészmadár nem hiába rikácsol. Nagy igazságtalanságokat hirdet, amelyeket felülvizsgálat alá kell venni.

R. W. Emerson (1803-1882): Ember és természet

Fordította: Wildner Ödön

A fordítást Hamvas Béla: Anthologia humana c. könyvéből vettük át.

Megjelent: Életünk Könyvek, 1990. Szombathely

Weöres Sándor

A közösség-gyűlöletről

A rendezetlen, ködös lelkület leggyakoribb és legjellemzőbb tünete: gyűlölködés valamely közösség iránt. Minden baj okai a zsidók, vagy: katolikusok, vagy: a pénzemberek, stb.: a gyűlölt közösséget tönkre kell tenni és minden rendbejön. Indulatos kifakadások az illető embercsoport ellen, de lehetőleg olyankor, ha kellemetlenség nem lehet belőle. S a gyűlölet a gyűlölt közösség egy-egy tagja iránt lényegesen kisebb, mint az egész közösség iránt; a közelebbi jóismerősök kivételek, csak a többi tűzrevaló.

Efajta gyűlölködés igen könnyen fertőződik, mert a balsikereink okozta keserűséget és csalódást egyszerűbb és kényelmesebb egy-egy általános indulatrohammal levezetni, mint önmagunkat ellenőrizni. Valójában nincsen olyan embercsoport, melyet gyűlölni indokoltabb volna, mint például a kövéreket, vagy a magastermetűeket.

Gyakran kérdezd meg önmagadtól: "Van-e olyan közösség, vagy egyén, akit kéjjel bántanék?" S ha van: kutasd ki bántási-hajlamod okát; észre fogod venni, hogy az igazi ok sohasem az illetőben van, még ha talán csakugyan kellemetlenkedett is neked, hanem önmagadban, teljesületlen vágyaidban. Bosszúállással, vagy tétlen gyűlölködéssel semmit sem javítasz, viszont saját lelkületedet megmérgezed vele.

Weöres Sándor (1913 - 1989): A teljesség felé

Charles Péguy

A nyomor

Aki nyomorban él, az tökéletesen és teljesen látja nyomorát; benyomásai nem részlegesek, mint a kívülálló nem nyomorultté; nem úgy látja a valóságot, mint a szociológus. A nyomorult benne van a nyomorban, még az a pillantás is nyomorult, ahogy a nyomorára tekint; az ő életében a nyomor nem részlet csupán, vagy nem is vizsgálendő vagy hátrányt jelentő állapot: az ő életében a nyomor örök szolgálat. ... Egész életében a halál ízét érzi. Az antik bölcs számára a halál a végső felszabadulás, a nyomorult számára azonban a keserűség, a legyőzetés és a kétségbeesés teljessége. ...

... amennyire izgat és nyugtalanít a tudat, hogy emberek nyomorban élnek, ugyanannyira közömbös, hogy a nyomort nem ismerők kisebb vagy nagyobb vagyont mondanak magukénak; nem jövők izgalomba, ha azt a nevezetes problémát vetik fel, hogy a jövő államában ugyan kié lesz a pezsgőpalack, a versenyló és a Loire-menti kastély; majd csak megegyezünk valahogy; a lényeges csak az, hogy legyen ilyen állam, azaz ne akadjon olyan, aki az állam száműzöttjeként gazdasági nyomorban és számkivetettségben kénytelen élni. Akkor majd kevésbé lesz fontos, hogy kinek-kinek milyen állása van, mert a polgárok figyelmét más problémák kötik majd le. De elég egyetlen embert nyomorban tartani, vagy ami egyre megy, szándékosan benne felejtetni, hogy a társadalmi szerződés teljes egészében értéktelenné váljék. Amíg egyetlen ember kívül van, addig a zárt ajtó az igazságtalanság és gyűlölet államának ajtaja marad.

*Charles Péguy (1873-1914)
Báti László fordítása*
